

Marcel DE SMEDT, *De literair-historische activiteit van Jan Frans Willems (1793-1846) en Ferdinand Augustijn Snellaert (1809-1872)*, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, Gent, 1984. 406 p., 1200 Fr.

Dr. De Smedt is Campusbibliothecaris Geesteswetenschappen van de K.U. Leuven, secretaris van de Contactgroep 19de Eeuw - Dr. F. A. Snellaertcomité, en bij velen bekend als penningmeester van de Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis. Hij heeft de eerste Zuidnederlandse literatuur-geschiedschrijving tot op het bot onderzocht, en formuleert zijn belangrijkste bevinding aldus :

„De literair-historische activiteit van J. F. Willems en F. A. Snellaert, zoals die tot uiting komt in hun literatuurgeschiedenissen, tekstuutgaven, tijdschriftartikels, liederverzamelingen, e.d., dient gesitueerd in het kader van hun volksnationale doelstellingen. Met het opdiepen en bekendmaken van onze oude literatuur wilden ze hun land- en taalgenoten bewust maken van eigen kunnen en eigen mogelijkheden, en wilden ze hun Franstalige landgenoten het bewijs leveren van het bestaan en het gebruik van het Nederlands

in de belangrijkste provincies van de jonge Belgische staat, en dit vanaf de middeleeuwen.”

Politieke en andere gebeurtenissen die het beeld van het leven in het verleden bepaalden, kwamen uitvoerig aan bod in het werk van de vroege literair-historici. Die hadden een ruime opvatting over het verschijnsel literatuur-geschiedenis, besteedden veel aandacht aan geschriften betreffende taalstudie en aan taalzuiverheid als criterium van kwaliteit. Willems en Snellaert onderscheidden zich van hun Noordnederlandse voorgangers niet alleen door hun nationaal engagement maar ook door hun sympathie voor de middeleeuwen.

Laat ons dat nationaal engagement eens nader bekijken. Willems richt zich in 1818 en de volgende jaren *Aen de Belgen*, hij schrijft over de taal der Belgen die het „Nederduits” is, uitzonderlijk het „Belgisch” heet of het „Belgisch-Duits”. Hij behandelt Belgische dichters, het taalgebruik van de Belgische geestelijkheid in het verleden, de Belgische dichtkunst der 17de en 18de eeuw ... En na 1830 geeft hij de *Reinaert* uit : „En dit gedicht is een Belgisch gedicht ! En de Belgen kennen het niet !”

In antwoord op een prijsvraag van de Koninklijke Academie van België schreef Snellaert een *Verhandeling over de Nederlandsche dichtkunst in België ... tot aen de dood van Albert en Isabella*, die door de Academie werd bekroond en uitgegeven in 1838. Het werk was doorspekt met pleidooien voor de volkstaal en de nationale zeden. Philip Blommaert verheugde zich „met elk rechtmenende Belg over dit voor ons land zo nuttig als vererend voortbrengsel”. De bibliofiel F. V. Goethals zag er „la littérature du pays” in verheerlijkt, en de flamingant Frans Blicck voorspelde „’s lands goedkeuring”.

In 1845 noemde Snellaert de literair-historische arbeid nuttig voor „Vlaams-België”. In 1848 beschreef hij de Nederlandstalige letterkunde uit Noord en Zuid in een *Histoire de la littérature flamande*. Van dit werk bezorgde hij ook een „in ’t Nederlands opgestelde” uitgave, handelend over de „Nederduitse” letterkunde en bij heruitgaven over de „Nederlandse letterkunde”. De auteur wees er terecht op dat hij als eerste een overzicht had gegeven „der algemene Nederlandse letterkunde en niet der Hollandse of Belgische”. Hij schreef in 1848 over „Vlaanderen” in de betekenis die wij nu aan dat woord geven, maar waarin Willems het niet gebruikt had : het Nederlandstalige deel van België. In dat jaar van nationaal-liberale revoluties in zovele Europese landen besloot hij zijn boek met een beschouwing over de Vlaamse beweging : „Zij streeft voort onder een zelfde vaandel met al wie in Europa een edelmoedig hart in de boezem voelt kloppen, met alle verdrukte volkeren die hun individuele vrijheid, hun stameigenzelveigheit, de enige ware vrijheid eisen. Zij zal haar doel bereiken, omdat de aandrift die haar bewegen doet uit haar innige bewerktuiging voortvloeit.”

Lode WILS